

บทที่ 4

สถานการณ์ยาเสพติดและการก่อเกิดเครือข่ายประชาสังคม

การวิจัยเรื่อง “การทำงานร่วมระหว่างภาครัฐและภาคชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด” ฉบับนี้ได้มุ่งเน้นการศึกษาวิจัยในตัวอย่างพื้นที่ เครือข่ายประชาคมข้ามมุงพัฒนา ตำบลข้ามมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ดังนั้นในส่วนของบทที่ 4 นี้ จึงขอนำเสนอข้อมูลทั่วไป และความเป็นมาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการศึกษาวิจัย ทั้งในส่วนของข้อมูลเชิงพื้นที่และสถานการณ์ปัญหายาเสพติดของอำเภอสารภีและในพื้นที่ตำบลข้ามมุง รวมทั้งประวัติความเป็นมา และพัฒนาการของวัตถุประสงค์ของเครือข่ายประชาคมข้ามมุงพัฒนาที่เป็นพื้นที่ตัวอย่าง ในด้านการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ในการศึกษาวิจัยในบทต่อไป

4.1 ข้อมูลทั่วไปของตำบลข้ามมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐานอำเภอสารภี

อำเภอสารภีเดิมชื่อ “อำเภอยางเนิ้ง” ตั้งเป็นอำเภอเมื่อปี พ.ศ. 2434 (ร.ศ.109) คำว่า ยางเนิ้งมาจากคำว่า “ต้นยาง” กับ “เนิ้ง” เป็นภาษาพื้นเมืองแปลว่า โนมเอน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2470 ท้าวพระยาขุน พร้อมด้วยประชาชนได้เสนอต่อ อำมาตย์ตรี พันธราษฎร์ นายอำเภอสมัยนั้นว่าควรเปลี่ยนชื่ออำเภอยางเนิ้งเสียใหม่เนื่องจากไม่ไพเราะจึงเปลี่ยนชื่อเป็น “อำเภอสารภี” ซึ่งเป็นชื่อของตำบลหนึ่งในอำเภอ คำว่า “สารภี” เป็นชื่อของดอกไม้ไทยสีเหลืองมีกลิ่นหอมมาก เป็นต้นไม้ยืนต้นมีอายุยืน และมีมากที่วัดสารภี ตำบลสารภี

ที่ว่าอำเภอสารภี ตั้งอยู่ในที่ดินวัดร้าง ชื่อวัดเขียงยืน ขนาดพื้นที่ 4 ไร่ 26 ตารางวา มีกำแพงล้อมรอบ เรียกชุมชนแถบนี้ว่า “เวียงหมาก” สันนิษฐานว่าเป็นเมืองชั้นนอกของเวียงกุมกาม และเนื่องจากเป็นอำเภอที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน อำเภอสารภีจึงได้ตั้งคำขวัญไว้ว่า **ต้นยางใหญ่ ลำไยหวาน เมืองโบราณเวียงกุมกาม พระนอนบวรงาม เชิดชูนามสารภี**

ที่ตั้ง / ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของอำเภอสารภี มีพื้นที่ประมาณ 97.45 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 63,342.5 ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัดเชียงใหม่ มีระยะทางห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ประมาณ 10 กิโลเมตร ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลหนองหอย และ ตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง
เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลหนองช้างกิน อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลบวกค้าง และตำบลสันกลาง อำเภอสันกำแพง
จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลป่าแดด อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่,
ตำบลสบแม่ข่า และตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัด
เชียงใหม่

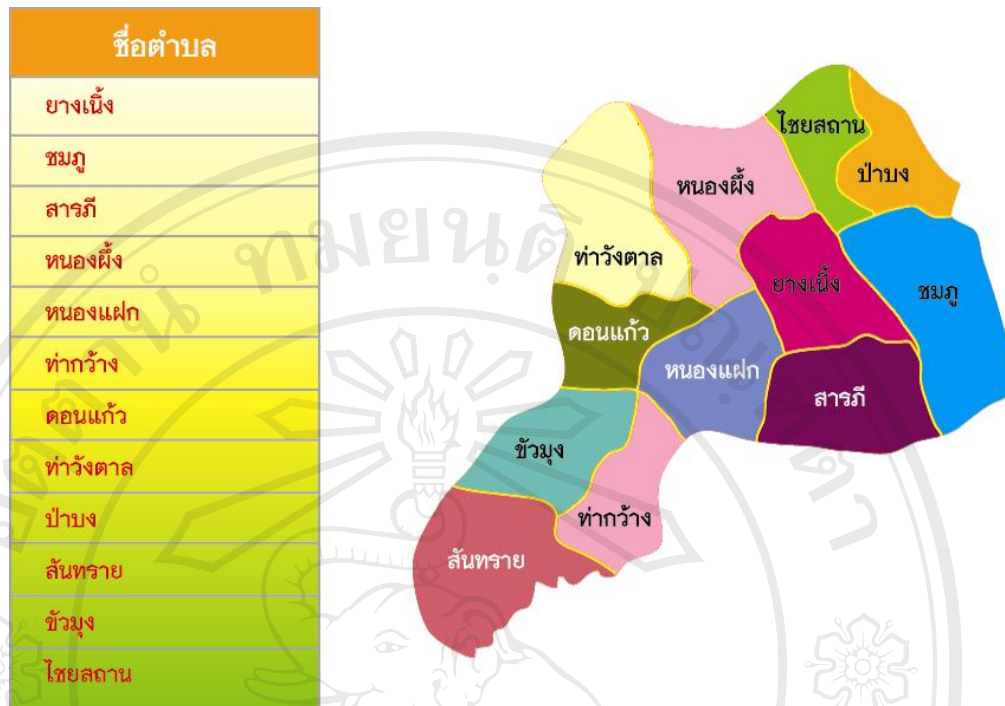
ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีป่าไม้ และภูเขา สภาพดินทั่วไป เป็น
ดินร่วนปนทรายเหมาะสำหรับการเพาะปลูก และการเกษตร ในขณะที่ข้อมูลทั่วไปของประชากร
ตามสถิติของสำนักงานทะเบียนอำเภอสารภี ณ วันที่ 30 กันยายน 2546 มีประชากรทั้งสิ้น 75,008 คน เป็น
ชาย 35,823 คน เป็นหญิง 39,185 คน จำนวนครัวเรือนรวม 22,308 ครัวเรือน

การคมนาคมมีถนนสายหลัก 2 สาย คือ ถนนสายเชียงใหม่ – ลำพูน และถนน
ซูบเปอร์ไฮเวย์สายเชียงใหม่ – ลำปาง มีสถานีรถไฟย่อย จำนวน 1 แห่ง

ลักษณะการปกครองแบ่งเป็น 12 ตำบล 105 หมู่บ้าน ดังนี้

1. ตำบลข้าวมุง มี 10 หมู่บ้าน	2. ตำบลป่าบง มี 6 หมู่บ้าน
3. ตำบลไชยสถาน มี 8 หมู่บ้าน	4. ตำบลท่าวังตาล มี 13 หมู่บ้าน
5. ตำบลดอนแก้ว มี 7 หมู่บ้าน	6. ตำบลยางเนิ้ง มี 7 หมู่บ้าน
7. ตำบลสันทราย มี 12 หมู่บ้าน	8. ตำบลท่ากว้าง มี 7 หมู่บ้าน
9. ตำบลหนองแฝก มี 9 หมู่บ้าน	10. ตำบลสารภี มี 9 หมู่บ้าน
11. ตำบลชมพู มี 9 หมู่บ้าน	12. ตำบลหนองผึ้ง มี 8 หมู่บ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 11 แห่ง และ เทศบาลตำบล จำนวน 1 แห่ง

แผนภาพที่ 4.1 : แผนที่โดยสังเขปของอำเภอสารภี

ด้านการเกษตรอำเภอสารภีมีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 41,195 ไร่ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำสวนลำไย เป็นส่วนใหญ่ สำหรับลำไย ปี 2545 มีผลผลิตจำนวน 14,331,000 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 257,958,000 บาท มีเตาอบลำไยจำนวน 46 เตา มีผลผลิตลำไยอบแห้ง จำนวน 283,350 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 18,276,075 บาท

ปลูกพืชหมุนเวียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กะหล่ำดอก,บร็อคเคอรี่, ถั่วลิสง, ผักปวยเล้ง, ผักกาดขาว, ผักคะน้า, ผักกาดขาว, กะหล่ำปลี, มะเขือยาว ได้มีการส่งเสริมให้ปลูกผักปลอดสารพิษ (ผักกางมุ้ง) ในพื้นที่หมู่ที่ 10 ตำบลท่าวังตาล เนื้อที่ประมาณ 20 ไร่ และปลูกพืชอื่น ๆ เช่นกระเทียม ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ฯลฯ เกษตรกรสามารถเพาะปลูกพืชหมุนเวียนได้ตลอดปี มีระบบการชลประทานอยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกเป็นอย่างดี

4.1.2 ข้อมูลพื้นฐานตำบลขัวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ตำบลขัวมุง เป็นพื้นที่ในการดำเนินงานกลุ่มประชาคมขัวมุงที่ตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอสารภี ประมาณ 8 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่างๆและมีข้อมูลพื้นฐานดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลดอนแก้ว อำเภอสารภี

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลสันทราย อำเภอสารภี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลท่ากว้าง อำเภอสารภี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลสบแม่ข่า อำเภอหางดง

มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 10.75 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 6,447 ไร่ เป็นพื้นที่เพื่อการเกษตร จำนวน 5,010 ไร่ ที่อยู่อาศัย จำนวน 1,325 ไร่ และมีเนื้อที่ในการดำเนินงานเพื่อการสาธารณประโยชน์ จำนวน 112 ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ดินแม่น้ำปิง พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม ซึ่งผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญได้แก่ ลำไย และผักชีฝรั่ง มีความเหมาะสมในการส่งเสริมอาชีพและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

มีประชากรทั้งสิ้น 5,669 คน แยกเป็น ชาย 2,734 คน หญิง 2,939 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 527 คน/ตารางกิโลเมตร จำนวนครัวเรือน 1,589 ครัวเรือน

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรส่วนอาชีพเสริมคือการรับจ้างทั่วไป (รับจ้างนอกพื้นที่)

การคมนาคมประกอบด้วย

- ถนน คสม. จำนวน 75 แห่ง ระยะทางรวม 12.02 กิโลเมตร
- ถนนลาดยาง จำนวน 1 แห่ง ระยะทางรวม 1.2 กิโลเมตร
- ถนนลูกรัง/หินคลุก จำนวน 21 แห่ง ระยะทางรวม 4.2 กิโลเมตร

การโทรคมนาคม ประกอบไปด้วย

- โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 10 หมู่บ้าน
- โทรศัพท์ใช้ในบ้าน จำนวน 799 ครัวเรือน

การไฟฟ้า

- จำนวนผู้มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 10 หมู่บ้าน จำนวน 1,563 ครัวเรือน

แหล่งน้ำ

- บ่อน้ำตื้น จำนวน 940 แห่ง
- บ่อน้ำบาดาลส่วนบุคคล จำนวน 715 แห่ง
- บ่อน้ำบาดาลสาธารณะ จำนวน 6 แห่ง
- ระบบประปาหมู่บ้าน จำนวน 7 แห่ง
- ระบบชลประทาน จำนวน 2 แห่ง
- ลำเหมือง, คลอง จำนวน 11 แห่ง

โดยมีหมู่บ้านในเขตการปกครองทั้งหมด จำนวน 10 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านป่าเคื่อ	นายวสันต์ พงษ์เทพ	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 2 บ้านสันทรายก้อม	นายคำป็น พงษ์หล้า	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 3 บ้านปากเหมือง	นายนิคม ทายะ	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 4 บ้านท่ามะโอ	นายประกิต โขติปริชารัตน์	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 5 บ้านขัวมุง	นายสะอาด อินจันตะ	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 6 บ้านหัวดง	นายศรีบุตร หน่อป็น	กำนันตำบลขัวมุง
หมู่ที่ 7 บ้านหัวดง	นายธงชัย ทาอินคำ	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 8 บ้านไร่ดง	นายจำลอง ใจมา	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 9 บ้านเคื่องกเหนือ	นายยัง แปงสุตา	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 10 บ้านเคื่องกใต้	นายเกษตร ฟองมูล	ผู้ใหญ่บ้าน

องค์การบริหารส่วนตำบลขัวมุง มีพื้นที่รับผิดชอบ จำนวน 10 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 – 10

จากข้อมูลทั่วไปของพื้นที่อำเภอสารภีและโดยเฉพาะในพื้นที่ ตำบลขัวมุงสามารถสรุปให้เห็นลักษณะสำคัญของพื้นที่ได้ดังนี้

ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่อำเภอสารภีเป็นอำเภอขนาดใหญ่ มีสภาพความพร้อมทางสาธารณูปโภคและทางเศรษฐกิจ(ทั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง รวมทั้งธุรกิจสวนลำไย)และความพร้อมในการขยายตัวเป็นเมืองขนาดใหญ่ในอนาคตและเป็นพื้นที่เปิดสามารถเชื่อมต่อกับพื้นที่อำเภอต่างๆ ได้สะดวกรวมทั้งเป็นอำเภอที่เชื่อมต่อระหว่างเขตอำเภอเมืองของทั้งสองจังหวัด(เชียงใหม่/ลำพูน)ผ่านทางเส้นทางรถยนต์สองสายหลัก (ซูเปอร์ไฮเวย์ เชียงใหม่-ลำปาง ที่ตัดผ่านกลางอำเภอและสายเชียงใหม่-ลำพูน (เส้นดั้นยาง)

จากข้อมูลพื้นฐานทั่วไปจะเห็นได้ว่าลักษณะสภาพชีวิตของประชากรในเขตอำเภอสารภีโดยเฉพาะพื้นที่ตำบลขัวมุง มีความเป็นอยู่การใช้ชีวิตกึ่งเมือง-กึ่งชนบท (แต่เป็นการใช้ชีวิตก่อนไปทางแบบเมืองมากกว่าโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนและคนวัยทำงาน)แต่ไม่ได้ลำบากหรือขาดแคลนสิ่งสาธารณูปโภค เนื่องจากสามารถสะท้อนได้จากปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานค่อนข้างที่จะมีความสมบูรณ์ทั้ง ระบบขนส่ง(ถนน) ระบบไฟฟ้า ระบบน้ำ ระบบการสื่อสารรวมทั้งระบบอินเทอร์เน็ตตำบล ในขณะที่ฐานะ/สถานะทางเศรษฐกิจโดยรวมของประชากรในพื้นที่ค่อนข้างดีเนื่องจากเป็นบริเวณพื้นที่ปลูกลำไยซึ่งถือว่าเป็นพืชเศรษฐกิจทางการเกษตรของจังหวัดเชียงใหม่และภาคเหนือตอนบนชนิดหนึ่ง โดยสังเกตได้จากสภาพบ้านเรือนและสภาพแวดล้อมในชุมชน รวมทั้งลักษณะของความเป็นอยู่ สิ่งของฟุ่มเฟือยที่คนในชุมชนบริโภคทั้ง รถยนต์ รถมอเตอร์ไซด์ การส่งบุตรหลานเข้าไปศึกษาในตัวเมือง รวมถึงบุคลิกการแต่งตัวของประชากรในพื้นที่

ซึ่งสามารถสรุปภาพรวมของสภาพแวดล้อมตลอดจนคุณภาพชีวิตของพื้นที่ตำบลข้าวมุงซึ่งเป็นพื้นที่ในการทำงานวิจัยและในภาพรวมของอำเภอสารภี ได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวที่จะนำไปสู่ความเป็นเมืองค่อนข้างสูง อันเนื่องมาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจการเกษตร (ลำไย) ค่อนข้างดีรวมทั้งความเป็นพื้นที่ใกล้เมือง การรับเอาวัฒนธรรมเมืองเข้ามาได้ง่าย รวมทั้งการที่คนรุ่นใหม่ในพื้นที่อาศัยอยู่ภายใต้สองวัฒนธรรมคือวัฒนธรรมชุมชนที่บ้าน (ตำบลข้าวมุง) และวัฒนธรรมที่ทำงานและที่ศึกษาซึ่งเป็นวัฒนธรรมเมือง ทำให้เกิดการซึมซับและรับเอาวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตแบบเมืองเข้ามาด้วย ซึ่งส่งผลต่อในพื้นที่ตำบลข้าวมุงที่เป็นพื้นที่เปิด ที่ได้รับเอาวัฒนธรรมความเป็นเมืองเข้าไปโดยไม่ตั้งตัวทั้งปัจจัยต่างๆจากภายนอก กระแสค่านิยมต่างๆ รวมทั้งสิ่งที่เป็นอันตรายจากเมืองใหญ่ เช่น พฤติกรรมการใช้ชีวิตของวัยรุ่นที่ผิดๆเช่นการอยู่เป็นคู่หรือใช้ชีวิตคู่ร่วมกันก่อนวัยอันสมควร กระแสเรื่องยาเสพติด ที่สามารถแอบแฝงเข้ามากับกระแสความเป็นเมือง

4.2 ข้อมูลทั่วไปสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในจังหวัดเชียงใหม่ และ พื้นที่ตำบลข้าวมุง อ.สารภี

4.2.1 สถานการณ์ยาเสพติดจังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลพื้นฐาน

จังหวัดเชียงใหม่ตั้งอยู่ทางเหนือของประเทศ ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 700 กม. ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงชันสลับซับซ้อนและมีที่ราบในหุบเขาเป็นบางแห่ง มีชายแดนติดต่อกับประเทศพม่า จำนวน 5 อำเภอ มีความยาวประมาณ 227 กม. ช่องทางเข้าออก 34 ช่องทาง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 22 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 197 ตำบล 2,024 หมู่บ้าน 70 ชุมชน เทศบาลนคร 1 แห่ง และ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอีก 320 แห่ง ประชากรจำนวน 1,603,220 คน ประชากรส่วนใหญ่เป็นคนไทยพื้นเมือง และชาวไทยภูเขาประมาณ 100,000 คน ประกอบด้วย กะเหรี่ยง ม้ง มูเซอ ลีซอ ลัวะ และจีนฮ่อ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด ประกอบด้วยด้านปราบปราม มีสถานีตำรวจภูธร จำนวน 36 แห่ง และสถานีบริการสาธารณสุขอื่น ๆ อีก 832 แห่ง กองกำลังที่สำคัญประกอบด้วย มทบ.33, สำนักงานตำรวจภูธรภาค 5, กองกำลังผาเมือง, กองกำลังการ ตชด. ที่ 33 , หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 32 ด้านการศึกษา มีสถานศึกษาทั้งสิ้น 1,136 แห่ง จำนวนนักเรียน นักศึกษา จำนวน 290,141 คน สถานประกอบการ 7,819 แห่ง ลูกจ้าง 136,665 คน หอพัก 648 แห่ง (จดทะเบียน 350 แห่ง)

ทรัพยากรอื่น ๆ ประกอบด้วย วิทยากรป้องกันยาเสพติด 57 คน วิทยากรกระบวนการ 120 คน พระวิทยากร 54 รูป พนักงานเจ้าหน้าที่ 19 คน ผู้ประสานพลังแผ่นดิน 56,425 คน To Be Number One 233,020 คน ชมรมท้องถิ่น 15,000 คน

สรุปมีองค์กร/หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดเชียงใหม่ดังนี้

1. ด้านปราบ 36 สถานีตำรวจ
2. ด้านบำบัด
 - โรงพยาบาล
 - หน่วยบำบัด
3. ด้านสถานศึกษา 1,136 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 290,141 คน
4. สถานประกอบการ 7,819 แห่ง ลูกจ้าง 136,665 คน
5. หอพัก
 - ถูกกฎหมาย 350 แห่ง
 - ไม่ถูกกฎหมาย 102 แห่ง
6. - ทหาร ทบ.33 แห่ง
 - กองกำลังผาเมือง 1 กรม
 - ทหารม้า 3 กรม
 - กก.ตชด.ภ.33 จำนวน 2 กองร้อย
 - นปค.23 อ.เชียงดาว
7. - POและ NGO ซึ่งมีเครือข่ายการทำงานภาคประชาชนอยู่ 21 เครือข่าย

สรุป ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน(ประชาชน/ชุมชน) ที่พร้อมทำงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอยู่อย่างต่อเนื่องและเป็นฐานทรัพยากร/องค์ความรู้เป็นอย่างดี

สถานการณ์ความเคลื่อนไหวการผลิตยาเสพติดจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย แหล่งผลิตนอกประเทศ 8 แห่งในประเทศ 861 แห่งมีพื้นที่ปลูกฝิ่น อ.แม่แจ่ม, อ.อมก๋อย, อ.เชียงดาวมีพื้นที่ปลูกกัญชา อ.แม่แตง, อ.แม่แจ่ม, อ.พร้าว

การลำเลียงช่องทางไม่ถูกต้องตามกฎหมายที่สำคัญ 8 ช่องทางในพื้นที่ อ.ฝาง อ.เวียงแหงติดต่อกับ อ.เชียงดาว และ อ.เวียงแหงติดต่อกับ อ.ปายรวมทั้งมีช่องทางติดต่อทางเท้าอยู่อีก

หลายช่องทางช่องปรน (จุดผ่านปรน) ช่องหลักแต่ง บ.อรุโณทัย จ.แม่ฮ่องสอนในขณะที่จุด/แหล่งพักยา อ.แม่แตง อ.พร้าว อ.แม่อิง อ.แม่แจ่ม การค้ากลุ่มขบวนการใหญ่ ประกอบด้วยกลุ่มชนเผ่าที่ได้รับการจับตา ดังนี้ลีซอ จีนฮ่อ มูเซอ และม้ง

รูปแบบวิธีการบริเวณตามแนวชายแดน โดยมีกองกำลังติดอาวุธคุ้มกันครั้งละมากๆ จุดพักชายแดน เขตพื้นที่พักยาขึ้นใน ทบอยลำเลียงมากับกลุ่มบุคคล เช่น ชาวเขาชายแดนที่ติดต่อข้ามแดนไป-มา และกลุ่มลักลอบเข้าเมือง ในขณะที่การค้าในพื้นที่ขึ้นในส่วนใหญ่เป็นรายย่อย (ซึ่งเป็นรายเก่า) ทั้งในพื้นที่ชายแดนและชั้นในปัจจุบัน เริ่มแพร่ระบาดชุมชน/โรงเรียน

การแพร่ระบาด แพร่ระบาดในพื้นที่ชายแดน ผู้เสพรายเก่า (เชียงดาวและเวียงแหง) กลับมาเสพประมาณ 20% ส่วนพื้นที่ขึ้นใน กลุ่มผู้ใช้แรงงาน (ก่อสร้าง) กลุ่มวัยรุ่นทั้งในและนอกโรงเรียน (ยังไม่มีมาก) ชาวเขาโดยมีตัวยาที่แพร่ระบาดอย่างมาก คือ

1. ยาบ้า สารระเหย ในเขตเมือง ปริมณฑล กลุ่มวัยรุ่น
2. ยาอี ยาเค (เฟียร์วัง) ในเขตเมือง ปริมณฑล กลุ่มวัยรุ่น

ส่วนปัญหาที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัว แพร่ระบาดของยาเสพติดคือปัญหาการลักลอบนำเข้าบริเวณชายแดน/ปัญหาชาวเขาบริเวณชายแดน พื้นที่สูงที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด/ปัญหาการแพร่ ในชุมชนเมือง/ปัญหาหลบหนีเข้าเมือง และประชากรแฝง รับจ้าง/แรงงาน

ด้านการลักลอบผลิตยาเสพติดภายนอกประเทศ ความรุนแรงของสถานการณ์ระบบการผลิตยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้า พบว่า มีจำนวนแหล่งผลิตยาบ้าภายนอกประเทศลดลง โดยในประเทศพม่า แหล่งผลิตหัวเชื้อที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ รัฐฉานแต่เดิมปี 2544 มี 10 แห่ง ปัจจุบันเหลือ 4 แห่ง (ข้อมูลการวิเคราะห์สารเสพติดในเม็ดยาบ้าและข้อมูลการข่าว) และแหล่งผลิตอัดเม็ดที่ยังคงมีความเคลื่อนไหวอยู่ฝั่งตรงข้ามจังหวัดเชียงใหม่ 4 แห่ง ได้แก่ตรงข้ามอำเภอฝาง 1 แห่ง (ยาบ้า) ตรงข้ามอำเภอเชียงดาว 1 แห่ง (ยาบ้า) ตรงข้ามอำเภอเวียงแหง 2 แห่ง (ยาบ้า 1 แห่ง และเฮโรอีน 1 แห่ง) โดยมีกลุ่มผู้ผลิตหลัก คือ กลุ่มว้า และโกกั้ง แม้จะมีแหล่งผลิตลดลงในพื้นที่ตรงข้ามจังหวัดเชียงใหม่ แต่ความหมายก็คือ ยังมีการผลิตอยู่ซึ่งฝ่ายเราทุกระดับจะต้องเฝ้าระวังตลอดเวลา

ด้านการลักลอบนำเข้ายาเสพติด นับตั้งแต่เดือนมกราคม 2547 เป็นต้นมา ปรากฏความเคลื่อนไหวของกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดในพื้นที่ชายแดนด้านจังหวัดเชียงใหม่บ่อยครั้งขึ้น ด้วยการจัดตั้งเครือข่ายขึ้นใหม่ มีการนำยาเสพติดที่เก็บซุกซ่อนไว้อยู่เดิม ออกมาจำหน่ายหรือลักลอบลำเลียงเข้ามาเมื่อมีผู้สั่งซื้อ (จาก ข้อมูลคำบรรยายสรุปของกองกำลังผาเมือง เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2547) โดยเฉพาะที่อำเภอไชยปราการ และอำเภอเวียงแหง

สถานการณ์การลักลอบค้ายาเสพติด จากรายงานของตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าตั้งแต่เดือนธันวาคม 2546 ถึงมีนาคม 2547 มีการจับกุมผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด (ยาบ้า) เพื่อจำหน่าย และครอบครองเกิน 1,000 เม็ด ขึ้นไป จำนวน 13 คดี ผู้ต้องหา 15 คน และจากรายงานของสำนักงาน ป.ป.ส. ภาคเหนือ มีการจับกุมผู้ต้องหาค้ายาบ้ารายสำคัญ (เกิน 100,000 เม็ด) จำนวน 2 คดี

วิธีการลำเลียงและเส้นทางลำเลียงที่สำคัญ กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดจะเก็บยาเสพติดไว้ที่จุดพักในเขตพื้นที่อิทธิพลตามแนวชายแดน แล้วใช้กองกำลังติดอาวุธชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าคุ้มกันให้ลูกค้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้มีอิทธิพลและมีเครือข่าย นักค้าเงินส่อ และชาวเขาเผ่าม้ง ลีซอ อาข่า ในพื้นที่หมู่บ้านแนวชายแดน การลำเลียงจากพื้นที่พักยาตามแนวชายแดน จะใช้คนเดินเท้า หรือจักรยานยนต์นำส่งลูกค้าตามจุดนัดหมายกลางทางและพื้นที่ในเมือง โดยมีเส้นทางลำเลียงที่สำคัญ ดังนี้

- เส้นทางจากชายแดนอำเภอแม่ฮาด อำเภอฝาง ผ่านอำเภอไชยปราการหรืออำเภอเชียงดาว เข้าสู่พื้นที่ตอนในอำเภอเมืองเชียงใหม่ และอำเภอใกล้เคียง
- เส้นทางจากชายแดนอำเภอเวียงแหง เข้าสู่พื้นที่อำเภอแม่แตง และอำเภอแม่อริม
- เส้นทางจากชายแดนอำเภอเชียงดาว ผ่านอำเภอพร้าว ออกสู่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ส่งต่อไปยังพื้นที่จังหวัดลำปาง
- เส้นทางจากชายแดนอำเภอแม่ฮาด ตามสันเขารอยต่อจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย เข้าสู่อำเภอพร้าว
- เส้นทางจากชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผ่านอำเภอแม่แจ่ม ออกสู่อำเภอจอมทอง ส่งต่อไปยังพื้นที่จังหวัดลำพูน
- เส้นทางจากชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้านอำเภอแม่สะเรียง ผ่านเข้าอำเภอฮอด อำเภอดอยเต่า และส่งต่อไปยังพื้นที่จังหวัดตาก

ในกรณีของผู้เสพ/ผู้ติด จากรายงานของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในช่วงตั้งแต่เดือนธันวาคม 2546–30 เมษายน 2547 มีผู้สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา จำนวน 89 คน แยกเป็นผู้เสพ 54 คน (ค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม) ผู้ติด 35 คน (Martix Program) บำบัดครบกระบวนการ 73 คน นอกจากการบำบัดก่อนกำหนด 16 คน นอกจากนี้ ยังได้ติดตามผู้เสพ/ผู้ติดทั้งหมด 17,357 คน และสามารถติดตามผู้เสพ/ผู้ติดมาบำบัดครบ 1 ปี แล้ว จำนวน 7,936 คน รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ให้ผู้เสพ/ผู้ติดที่ยังไม่เปิดเผยตัวออกมารายงานตัว เพื่อเข้ารับการบำบัดรักษา ถ้าหากยังไม่มารายงานตัว หากตรวจสอบพบจะถูกจับกุม แล้วนำเข้าระบบบังคับ

บำบัดต่อไป ซึ่งขณะนี้จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้เสพที่ยังอยู่ในระบบบังคับบำบัด จำนวน 165 คน (ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดพ.ศ. 2545)

แนวโน้มของสถานการณ์ยาเสพติดในอนาคต จากการที่จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่อยู่ติดกับแหล่งผลิตยาเสพติดในประเทศ เพื่อนบ้าน โดยเฉพาะประเทศพม่า ทำให้บริเวณ 5 อำเภอชายแดน คือ อำเภอเวียงแหง อำเภอเชียงดาว อำเภอไชยปราการ อำเภอแม่อาย และอำเภอฝาง ซึ่งเปรียบเหมือนด่านหน้าของการไหลทะลักเข้ามาของยาเสพติด คงต้องเผชิญกับปัญหายาเสพติดอยู่ต่อไป ทั้งปัญหาการลักลอบ ลำเลียงเข้ามาจำหน่าย การแพร่ระบาดของยาเสพติด การเป็นเส้นทางผ่านของยาเสพติดส่งต่อไปที่อื่น ๆ และในปัจจุบันของประเทศจีน ได้เพิ่มมาตรการและความเข้มงวดในการสกัดกั้นปราบปรามการลักลอบลำเลียงยาเสพติดผ่านเข้าไปในประเทศจีนกระทำได้อย่างเข้มข้นกว่าเดิม อาจส่งผลให้ยาเสพติดไหลทะลักเข้ามาทางพื้นที่ชายแดนมากกว่าในช่วงที่ผ่านมา

ผลการดำเนินงานต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด

ด้านการปราบปรามตรวจสอบพบว่า

1. การจับกุม สามารถจับกุมผู้ค้า/ผู้ผลิต จำนวน 2,929 คน (ในบัญชี 1,106 คน นอกบัญชี 1,823 คน) เสียชีวิต 214 คน (วิสามัญ 51 คน ตายด้วยเหตุอื่น 163 คน)
2. การตรวจยึดทรัพย์สิน ยึดทรัพย์สินผู้ค้า จำนวน 107 ราย มูลค่าเบื้องต้นประมาณ 266,762,463 บาท
3. การแสดงตนต่อทางราชการ ผู้ค้า/ผู้ผลิต รายงานตัว 1,647 คน ผ่านโครงการทำความดีเพื่อแผ่นดิน 1,478 คน ถูกจับกุม 150 คน เสียชีวิต 19 คน
4. การดำเนินการต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีเจ้าหน้าที่เข้าไปเกี่ยวข้อง 54 คน ดำเนินการ ปลดออก 3 คน เสียชีวิต 3 คน ลาออก 32 คน สอบสวนแล้วไม่มีพฤติการณ์ 15 คน

ด้านการบำบัดรักษา

1. มีผู้ติดยา/ผู้เสพ รายงานตัวต่อทางราชการ จำนวน 17,357 คน เป็นผู้ผลิต 2,954 คน ผู้เสพ 14,403 คน
2. ได้รับการบำบัดทั้งหมด 17,357 คน
3. ติดตามผลการบำบัดรักษาจำนวน 2 รอบ รอบแรก ห้วงเดือนกันยายน 2546 พบผู้กลับมาเสพซ้ำ 49 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.3 รอบที่สองห้วงเดือนธันวาคม 2546 พบผู้กลับมาเสพซ้ำ 272 รายคิดเป็นร้อยละ 1.6 และจากการประเมินความคิดเห็นห้วงเดือนมิถุนายน 2547 พบว่ามีผู้กลับมาเสพซ้ำประมาณร้อยละ 10

ด้านการป้องกันการดำเนินการสร้างชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดแบบยั่งยืน

การจำแนกสถานะหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งทั้ง 24 อำเภอ จำนวน 2,094 ชุมชน
ปรากฏว่าผ่านเกณฑ์ ก, ข ประมาณร้อยละ 64

ประเภท ก.	จำนวน	512	หมู่บ้าน หรือร้อยละ	24.5
ประเภท ข.	จำนวน	826	หมู่บ้าน หรือร้อยละ	39.5
ประเภท ค.	จำนวน	721	หมู่บ้าน หรือร้อยละ	34.5
ประเภท ง.	จำนวน	35	หมู่บ้าน หรือร้อยละ	1.5

□ การดำเนินงานหมู่บ้านเข้มแข็งชายแดน จำนวนหมู่บ้านชายแดนทั้งสิ้น 97 หมู่บ้าน ดำเนินการครบทั้ง 97 หมู่บ้าน โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 หน่วย ได้แก่ กอ.รมน. 26 หมู่บ้าน กองกำลังผาเมือง 46 หมู่บ้าน และ กก.ตชด.33 25 หมู่บ้าน

□ การดำเนินงานในชุมชนเมือง โดยกระบวนการชุมชนสร้างความเข้มแข็งในชุมชนเมือง จำนวน 75 ชุมชน ในจำนวนนี้เป็นชุมชนนำร่องดำเนินการโดยตำรวจภูธรจังหวัด จำนวน 5 ชุมชน

□ การจัดตั้งและอบรมอาสาสมัครพลังแผ่นดินแล้ว จำนวน 56,425 คน ขณะนี้ อยู่ในช่วงการจัดตั้งและอบรมเพิ่มเติมอีกร้อยละ 15 ตามนโยบายรัฐบาล และจัดตั้งชมรมพลังแผ่นดินท้องถิ่นสามัคคี จำนวน 15,000 คน

□ การจัดหา สมาชิกโครงการ To be number one จากชุมชนโรงเรียน สถานประกอบการ แล้ว จำนวน 233,020 คน (เป้าหมาย 240,000 คน)

การแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการ

จังหวัดเชียงใหม่ มีสถานประกอบการทั้งสิ้น 7,819 แห่ง เป็นโรงงาน 2,353 แห่ง มีพนักงานรวม 136,665 คน สมัครเป็นสมาชิก To be number one จำนวน 40,227 คน ประกาศเป็นสถานประกอบการเข้มแข็งชนะยาเสพติดแบบยั่งยืนแล้ว 487 แห่ง พนักงาน 59,560 คน

ส่วนสถานประกอบประเภทหอพัก ซึ่งมีอยู่ประมาณ 648 แห่ง และจดทะเบียนตามกฎหมายหอพักถูกต้อง 320 แห่ง ได้ดำเนินการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดอย่างต่อเนื่องและมีผู้เข้าร่วม จำนวน 250 แห่ง

ด้านการบริหารจัดการ ด้านการวางระบบการควบคุม กำกับติดตาม และประเมินความก้าวหน้า ความสำเร็จของการดำเนินงานโดยกำหนดให้มีการประชุมผู้บริหารทุกหน่วยราชการทุกวันพุธของสัปดาห์ และนอกจากนี้ยังสำรวจความคิดเห็นของประชาชน โดยสำนักงานสถิติจังหวัดเพื่อติดตามสถานการณ์ของยาเสพติด และผลการดำเนินงานของจังหวัดอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาอุปสรรค การแก้ไขปัญหาเสพติคของจังหวัดเชียงใหม่

ด้านที่หนึ่งในการทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติคในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เท่าที่ปรากฏคือสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสลับซับซ้อนทุรกันดาร รวมทั้งระยะทางติดต่อยาว 27 กม. บางพื้นที่การแบ่งเขตแดนไม่ชัดเจน ทำให้ยากลำบากในการสกัดกั้น

ด้านที่สองในขณะที่ปัจจัยด้านฐานประชากรในพื้นที่นั้นประชาชนตามแนวชายแดนมีความเป็นเครือญาติกับกลุ่มนอกประเทศ สามารถหลบหนีไปอาศัยเมื่อถูกทางการไทยต้องการตัว และบางส่วนยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของชนกลุ่มน้อยนอกประเทศ

ด้านที่สามปัญหาการอพยพหลบหนีเข้าเมืองของชาวพม่า ทั้งที่ต้องการหลบหนีด้วยตนเอง หรือหลบหนีจากการสู้รบ รวมถึงการเข้ามาใช้แรงงานในสวนผลไม้ตามแนวชายแดน หรือการย้ายถิ่นเข้ามาใช้แรงงานในเขตเมือง

ด้านที่สี่การสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้านชุมชนยังยั้งยังไม่มีคุณภาพ จึงมีผลกระทบต่อนโยบายแปลงลงสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการกำหนดบทบาทของผู้ประสานพลังแผ่นดินยังขาดความต่อเนื่องและแรงจูงใจ

ด้านที่ยังขาดการเปิดเผยข้อมูลที่แท้จริง เนื่องจากเกรงกลัวต่อผลงานที่ต้องรับผิดชอบ

ด้านที่หกความเป็นเมืองขนาดใหญ่ จึงไม่สามารถควบคุมปัญหาได้ครบถ้วนสมบูรณ์ ประกอบกับเกิดการเปลี่ยนแปลงของปัญหาที่รวดเร็ว

จากภาพรวมของสถานการณ์ปัญหายาเสพติคในจังหวัดเชียงใหม่ทำให้สามารถประเมินได้ถึงสถานการณ์ความเสี่ยงที่ค่อนข้างสูงของปัญหายาเสพติคในการกลับมาแพร่ระบาดอีกครั้งหนึ่งในเขต ตำบลข้าวมุงอำเภอสารภี โดยเฉพาะหากดึงมาเชื่อมโยงกับพื้นที่ข้าวมุง จะทำให้เห็นภาพความเกี่ยวพันของอัตราเสี่ยงที่ปัญหายาเสพติคจะย้อนกลับมาแพร่ระบาดในพื้นที่ได้อีก ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้คือ

ปัจจัยเรื่องเส้นทางลำเลียงจากพื้นที่ชายแดนเข้ามาสามารถเข้ามาแพร่ระบาดในพื้นที่ได้ถึงสองเส้นทาง ทั้งทางทิศเหนือที่ลำเลียงผ่านอำเภอแม่อาว อำเภอฝาง อำเภอไชยปราการ อำเภอเชียงดาว เข้าสู่พื้นที่เขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ซึ่งจากอำเภอเมืองก็สามารถลำเลียงเข้าสู่อำเภอสารภีและพื้นที่ตำบลข้าวมุง ได้ในระยะเวลาที่ไม่เกินครึ่งชั่วโมง

เส้นทางทิศตะวันตกของเขตจังหวัดเชียงใหม่ ที่จะสามารถแพร่ระบาดเข้าทางทิศใต้ของเขต ตำบลข้าวมุงและอำเภอสารภี ซึ่งมีเส้นทางลำเลียงผ่านจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผ่านอำเภอ

แม่แจ่ม อำเภอมองทอง เข้าอำเภอบ้านโฮ่งหรือกิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง เข้าอำเภอเมืองลำพูนซึ่งจากจุดนี้ก็ใช้เวลาเพียงครึ่งชั่วโมงในการเชื่อมกับพื้นที่ ตำบลข้าวมุง

นอกจากนี้ยังรวมถึงปัจจัยเสี่ยงในกลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่ ที่ปัจจุบันมีการรวมตัวเป็นกลุ่มกับเพื่อนตำบลใกล้เคียงเช่น ต.สันทราย ที่นิยมขับจัมเปอร์ไรด์เป็นกลุ่ม คีมเหล็ก ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมที่เสี่ยงในการเชื่อมต่อการเสพยาเสพติดได้ ทั้งการวิ่งเข้าไปในเขตเมืองที่เป็นพื้นที่แพร่ระบาดหรือการนำกลับเข้ามาในชุมชน โดยเฉพาะเมื่อดูจากข้อมูลกลุ่มลูกค้าของขบวนการค้ายาเสพติดซึ่งมีผลิตภัณฑ์ทั้ง ยาบ้า สารระเหย ยาไอ ยาเค ต่างมุ่งไปที่กลุ่มวัยรุ่นและนอกจากนี้ในพื้นที่ข้าวมุงยังสามารถแพร่ระบาดเข้าไปในกลุ่มของผู้ใช้แรงงานได้อีกด้วย โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ซึ่งสามารถเป็นทั้งกลุ่มคนค้าเลี้ยง กลุ่มผู้ค้ารายย่อยและผู้เสพ ซึ่งในพื้นที่ตำบลข้าวมุงได้มีกลุ่มแรงงานเข้ามาอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่ง หน้าเก็บเกี่ยวลำไย เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ในเขตตำบลข้าวมุงและบริเวณใกล้เคียง เป็นพื้นที่สวนลำไยและโรงงานอบลำไยที่เข้ามาตั้งเป็นเหตุให้จำเป็นต้องใช้แรงงานจำนวนมาก จึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้มีการแพร่ระบาดเข้ามาได้

แต่ในขณะเดียวกันก็พบว่า จากกลไกการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ดำเนินงานมาจริงจัง ก็เป็นการก่อเกิดแนวร่วมและกลุ่มพลังมวลชนต่างๆที่สนใจและมีใจในการแก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคชุมชน (ดังรายละเอียดที่เสนอในสถานการณ์ปัญหายาเสพติดจังหวัดเชียงใหม่) ซึ่งถือได้ว่ากลไกเหล่านี้เป็นทรัพยากรที่มีค่าเป็นอย่างมากสำหรับการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้สถานการณ์ข้อมูลที่ประเมินมาจะเห็นได้ว่ายังมีความเป็นไปได้ที่ยาเสพติดจะกลับมาแพร่ระบาดซึ่งอันเป็นผลมาจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น แหล่งผลิตภายนอกประเทศ การค้าเลี้ยงโดยกลุ่มที่มีอิทธิพล เป็นต้น ซึ่งจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นความจำเป็นในระดับหนึ่งที่ต้องใช้ปัจจัยภายใน โดยเฉพาะกระบวนการความร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชนและภาคประชาชน โดยเฉพาะพื้นที่เช่น ตำบลข้าวมุงก็ถือเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ที่จะเข้าไปสกัดกั้นการแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติดได้

4.2.2 ความเป็นมาและสถานการณ์ปัญหายาเสพติดของพื้นที่ตำบลข้าวมุง

จากการศึกษาข้อมูลการแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติดในพื้นที่สามารถอธิบายถึงสถานการณ์ของปัญหายาเสพติดในพื้นที่ได้ดังนี้

ปัจจัยเสี่ยง

ปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลข้าวเม็ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ดังนี้

ปัจจัยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่ ตำบลข้าวเม็ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติด ภาพทางภูมิศาสตร์/เส้นทางการแพร่ระบาดของยาเสพติด การเคลื่อนย้ายของยาเสพติดสู่หมู่บ้านสามารถกระทำได้โดยการเคลื่อนย้ายตามเส้นทางหลายเส้นทาง ซึ่งเส้นทางที่มีการกระทำบ่อยมี 2 เส้นทาง ได้แก่

เส้นทางแรก นำมาทางเส้นทางอำเภอแม่วาง ผ่านสันป่าตอง สันทราย (สะพานใหม่) และเข้าสู่เขตอำเภอสารภี

เส้นทางที่สอง นำมาเส้นทางอำเภอแม่ริม เลียบตามคลองชลประทาน ทะลุตัดผ่านอำเภอลำดอง เข้าทางบ้านถาว เข้าสู่หมู่บ้าน

ในแง่ของการคมนาคมแล้ว หมู่บ้านไร่ดงมีลักษณะเป็นหมู่บ้านกึ่งเมืองกึ่งชนบท ความเจริญความทันสมัยในระบบสาธารณูปโภคและการบริการต่างๆ ได้แพร่กระจายสู่ชุมชนมากแล้วด้วยความที่มีความหลากหลายของผู้คน และความหลากหลายของเส้นทางการคมนาคม ทำให้เอื้อต่อการแพร่กระจายยาเสพติดเข้าสู่หมู่บ้านได้เป็นอย่างดี ในการขนส่งยาเสพติด จะมีการนำเอา ยาเสพติดมาแพร่กระจายในหมู่บ้าน รวมทั้งพักไว้แพร่กระจายสู่ชุมชนอื่นๆต่อไป จนหมู่บ้านได้ชื่อว่าเป็นเขตสามเหลี่ยมทองคำ เพราะอยู่ท่ามกลางเส้นทางการค้ายาเสพติดและท่ามกลางหมู่บ้านอื่นๆ ที่เอื้อต่อการกระจายยาเสพติด

การก่อเกิดของยาเสพติด

โดยที่สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในชุมชนเริ่มจากการเสพติดเป็นอันดับแรก ประมาณปี พ.ศ.2534 ในกลุ่มช่างซ่อมรถภายในหมู่บ้านและใกล้หมู่บ้านและมีการเสพยาใน กลุ่มคนวัยทำงานในหลายอาชีพที่ต้องใช้แรงงาน ไม่ว่าจะเป็นพนักงานขับรถรับจ้างทั่วไป เกษตรกร กรรมกรการเสพยาในช่วงนั้น ถือว่าไม่เป็นปัญหาต่อชุมชนเพราะผู้เสพยาแล้วไม่มีอาการ คลุ้มคลั่งจนถึงขั้นไปทำลายคนอื่น และเสพยาแล้วก็ทำให้มีเรี่ยวแรงเพิ่มขึ้นในการทำงานจริง จึงได้ชื่อว่า ขาขยัน แม้แต่ในงานศพ ที่ต้องมีคนอยู่เป็นเพื่อนศพ ก็มีการผสมยากับน้ำดื่มต่างๆทำให้สามารถอยู่ ช่วยงานศพได้ตลอดคืน ไม่ง่วงนอน คนที่เลี้ยงไก่ก็นำยามาผสมน้ำให้ไก่กิน ไก่จะได้อีกมีแรงในการต่อสู้ จากนั้นตั้งแต่ปี 2539 เป็นต้นมา ยาบ้าที่เดิมชื่อว่ายาม้า ก็แพร่ระบาดสู่เยาวชนวัยรุ่นใน หมู่บ้าน ขาขยันนี่ก็แล้ว คล้ายกับว่าจะเป็นคนละประเภทกับยาม้า เพราะกินแล้วไม่ขยัน ตรงข้าม จะยิ่งเชื่องซึมก็เลยมากขึ้น

ช่องทางแพร่ระบาด

การแพร่ระบาด คือในส่วนการขายยาเสพติดในชุมชน มีการขายเพื่อเสพ โดยเฉพาะคือยาบ้า รายใหญ่ๆใช้ระบบเครือข่ายในการค้าขาย ซึ่งในชุมชนมีผู้ค้าหลายคนที่เป็นเครือข่ายกันและยังมีความเกี่ยวข้องกับข้าราชการตำรวจที่เป็นญาติของผู้ที่คนในชุมชนไปแต่งงานด้วย แต่รายเล็กๆเกิดจากการใช้ประกอบการทำงาน เช่นเป็นช่างซ่อมวิทยุ ตอนกลางวันทำงานไม่ได้เลย แต่สนุกกับการทำงานตอนกลางคืน สมองแล่น แต่มีปัญหาเรื่องการง่วงนอน จึงได้ใช้ยาบ้าเข้าช่วย ซึ่งก็ไม่สามารถช่วยให้งานเสร็จตามกำหนดอยู่ดีเพราะอยากเที่ยวมากกว่าอยากทำงาน การซื้อขายยาบ้าในหมู่บ้านทำได้ง่าย และราคาไม่แพงโดยเฉพาะในช่วงก่อนนโยบายประกาศสงครามกับยาเสพติด เพราะคนมีสิทธิเป็นผู้จัดหามาให้ บางครั้งมีคนนอกที่มีอิทธิพลนำมากระจายถึงหมู่บ้าน หมู่ๆเพราะลักษณะทางคมนาคมของหมู่บ้านไร่ตรง ที่เอื้อต่อการค้าขายแพร่กระจายยาเสพติด เนื่องจากเป็นทางผ่านทำให้สามารถแวะส่งสิ่งของได้ จึงง่ายต่อการที่คนนอกชุมชนจะนำมาขายเอง

ในขณะเดียวกัน ผู้ค้านอกชุมชนก็สร้างเครือข่ายกับคนในชุมชน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายกระบวนการ มีวิธีการในการกระจายยาเสพติดในหมู่บ้านผ่านทางโทรศัพท์ เมื่อสินค้าหมดก็ใช้โทรศัพท์มือถือที่ปัจจุบันทั้งผู้ค้ารายใหญ่ รายย่อย มีใช้อย่างสะดวก โทรบอกผู้ค้าก็จะนำมาส่งหรือจะออกไปเอาเองก็แล้วแต่จะตกลงกัน ในวิธีที่ปลอดภัยมากที่สุด จากการแลกเปลี่ยนในกลุ่มผู้นำชุมชนเล่าว่า บางครั้งก็มีการโทรศัพท์ให้คนในชุมชนที่เอารถยนต์ออกไปรับยาโดยการซุกซ่อนไว้ในตัวรถยนต์ทำให้ไม่เป็นที่สังเกตพบ

กลไกในการติดต่อของเครือข่าย การค้า จะรู้เฉพาะคนในกลุ่มซึ่งปัจจุบันมีการเข้าค้นบ้าน หลายครั้งก็ยังไม่พบสารเสพติดเนื่องจากการส่งสัญญาณเตือนกันของเครือข่ายผู้ค้ายานอกหมู่บ้านกับผู้ค้ารายย่อยในหมู่บ้านอยู่ตลอดเวลา แสดงให้เห็นถึงกลไกในการติดต่อของเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสาร

การชักจูง

ในอติตรูปแบบและวิธีการที่กลุ่มเสี่ยงได้ถูกชักจูงเข้าสู่วงจรยาเสพติด ยกตัวอย่างกรณีตัวอย่างมีเด็กชายอยู่คนหนึ่ง ในตำบลขามเฒ่า ปัจจุบันอายุ 17 ปีถูกรุ่นพี่ชักให้ไปส่งยาบ้าเมื่ออายุ 10 ขวบโดยให้กินน้ำผสมยาบ้าก่อนที่จะนำยาบ้าไปส่งให้ลูกค้า ได้ยาบ้าบ้างได้เงินบ้างซึ่งในชุมชนมีบางกรณีใช้กระบวนการที่ระหว่างกลุ่มเพื่อน ชวนเพื่อนนั่งล้อมวงกินเหล้า เล่นการพนัน ดมกาว เล่นกัญชา แล้วลงเอยที่ยาบ้าและบางกรณี ทำงานที่เสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด ประเภทช่างทั้งหลายที่มีอัตราเสี่ยงสูง เช่นช่างซ่อม ช่างเคาะฟันสี มีการผสมสารเสพติดอยู่แล้วและเจ้าของอุ้งรับงานเร่งจึงต้องใช้ยาบ้าเป็นตัวเพิ่มพลัง เพื่อให้ได้งานเยอะๆ

ส่วนการผลิตในหมู่บ้านยังไม่มีข้อมูลยืนยันว่ามีการผลิตสารเสพติดในหมู่บ้านไร่แดง มีเพียงเบาะแสว่ามีการนำเอายาเสพติดมาพักไว้ในหมู่บ้าน โดยนำมาทางเส้นแม่วาง ผ่านสันป่าตอง หางดง และเข้าสู่ เขตอำเภอสารภี และนำมาเก็บไว้ในสวนลำไย

กลุ่มเสี่ยง

ในส่วนกลุ่มผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติดในชุมชน จากข้อมูลในช่วงปี พ.ศ.2542 – พ.ศ.2545 ซึ่งเป็นช่วงวิกฤติของปัญหาเสพติดในตำบลข้าวมุง (จากการสัมภาษณ์กลุ่มแกนนำและทีมงานเฉพาะกิจของเครือข่าย) ผู้ค้ายาเสพติดคือยาบ้าในชุมชนทั้งรายใหญ่และรายย่อยมีทั้งหมด 4 ราย โดยมี 3 ราย ที่เป็นเครือข่ายกัน

ส่วนจำนวนผู้เสพยาเสพติดวัยทำงานในชุมชนมีทั้งหมด 23 รายการเสพยาบ้า สารระเหย(กาว)และกัญชา ซึ่งในหนึ่งคนอาจเสพยาเสพติดหลายชนิด ผู้เสพยาเสพติดในชุมชนอายุ ต่ำสุด 19 ปี อายุสูงสุด 50 ปีและมี 1 รายที่เริ่มเสพยาตั้งแต่อายุ 12 ปี ผู้เสพส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป 7 คน เป็นช่างซ่อมรถ 5 คน นอกนั้นมีอาชีพค้าขาย ขับรถ ซ่อมวิทยุ เป็นทหาร และว่างงาน หาเช้ากินค่ำ

ในกรณีเยาวชนเป็นกลุ่มเยาวชนที่เรียนหนังสือ ประมาณ 10 รายไม่เรียนหนังสือ 4 รายมีผู้ใหญ่ที่เป็นพ่อบ้าน จำนวน 6 รายที่เหลือเป็นผู้ค้า ปัจจุบันไม่มีผู้ค้าแล้ว ส่วนผู้เสพก็เลิกเด็ดขาดแล้ว 13 รายไม่แน่ใจว่าสามารถเลิกได้เด็ดขาดซึ่งอยู่ในความควบคุมดูแลของทีมเฉพาะกิจ 3 ราย ลดปริมาณการเสพลงเรื่อยๆ 3 รายและที่เหลือ 2 รายย้ายไปอยู่นอกชุมชน

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เห็นว่าในอดีตปัญหาเสพติดได้สร้างความเดือดร้อน ในครอบครัวและชุมชน ผู้เสพบางรายได้ทำร้ายพ่อของตนเอง ขโมยข้าวของ เครื่องใช้ภายในบ้าน ของตนเองไปขาย ส่วนสาเหตุของการค้ายาเสพติด เป็นเพราะต้องการเงิน ส่วนสาเหตุของการเสพ ยาเสพติดส่วนใหญ่เกิดจากครอบครัวแตกแยก เพื่อนชักชวนให้เสพ การทำงานที่ต้องเร่งให้ทันเวลา ความเครียดจากการทำงานกลางคืน การเล่นเกมพนัน กลุ่มผู้ที่อยู่อยู่ซ่อมรถซึ่งเป็นอยู่ซ่อมรถ นอกหมู่บ้านบ้างในเมืองบ้าง จะเริ่มจากการติดกาวก่อนแล้วจึงเสพยาบ้าทีหลัง

ระยะเวลาในการเสพยาบ้าติดต่อกัน สูงสุด 15 ปี ต่ำสุด 1 ปีโดยผู้ที่เสพยาบ้า ติดต่อกันมาเป็นระยะเวลา 5 ปีมีจำนวนมากที่สุดคือ 4 ราย รองลงมา 7 ปี

ปริมาณในการเสพ สูงสุด 11 เม็ดต่อวัน ต่ำสุด 1 เม็ดต่อวัน โดยที่ผู้เสพยาบ้า 3 เม็ด ต่อวันมีจำนวนมากที่สุด 6 ราย รองลงมาเสพ 1 เม็ดต่อวันมี 5 ราย

แนวทางการแก้ไข

แนวทางการแก้ไข ด้านการบำบัดรักษาและสาเหตุที่ทำให้เลิกเสพยาเสพติดนั้นมี สาเหตุหลายสาเหตุ สาเหตุที่เป็นแรงกระตุ้นจากสังคม/ชุมชน ได้แก่ แก้วถูกปราบปราม ถูกค้นบ้าน

กลัวสังคมประณาม ซึ่งการบำบัดรักษาได้ถูกส่งตัวต่อไปยังโรงพยาบาลของรัฐ สาเหตุการเลิกอย่างเด็ดขาดคือการได้รับกำลังใจ การตัดเตือนจากผู้ใหญ่บ้าน ทีมเฉพาะกิจ แกนนำเยาวชน การที่ภรรยาหรือแฟนขอร้องให้เลิกเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี ในขณะที่ปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นจากตัวเองก็มีทั้ง ความสงสารภรรยา/แฟน การสงสารลูก การตระหนักรับรู้ถึงโทษจากยาเสพติดด้วยตนเองทั้งด้านสุขภาพการทำงานเป็นต้น ซึ่งผู้ที่เลิกหรือลดการติดยาในชุมชนนั้น แกนนำและผู้เกี่ยวข้องสามารถสังเกตรับรู้ถึงพฤติกรรมในแง่บวกที่เปลี่ยนไป เช่นความขยันขันแข็งในการทำงานที่เพิ่มมากขึ้น พฤติกรรมที่ลดความก้าวร้าว การมีเงินเหลือเก็บในครอบครัว การช่วยเหลือและร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน เช่นการแข่งขันกีฬา ร่วมในงานบุญ และงานพัฒนาชุมชน เป็นต้น รวมทั้งเป็นเหยี่ยวข่าวคอยรายงานความเคลื่อนไหว เฝ้าระวัง ไม่ให้มีผู้เสพเพิ่ม

สถานการณ์ปัจจุบัน

ในขณะที่ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาเสพติดของพื้นที่ ตำบลขัวมุงจากการศึกษาข้อมูลในพื้นที่ขัวมุงและพื้นที่ใกล้เคียงพบว่าในพื้นที่ตำบลขัวมุงเป็นพื้นที่ปลอดจากยาเสพติดที่เป็นรูปธรรมหรือตัวยาที่ชัดเจน แต่ในส่วนของพื้นที่ใกล้เคียงยังพบในส่วนของ การมั่วสุมเสพยา การซื้อขายและกลุ่มผู้ค้ารายย่อยอยู่บ้างหนึ่งถึงสองราย เช่น ในพื้นที่ตำบลหนองผึ้ง (ข้อมูลจาก ค.ต. มงคล จันทรเรือง สกอ.สารภี) ยังพบว่าบริเวณหน้าวัดหนองผึ้งยังมีการมั่วสุมแลกเปลี่ยนยาเสพติดอยู่ (กำลังสืบทางลับอยู่) หรือในส่วนของ บ้านสันกับตองเหนือ ตำบลสารภี (ข้อมูลของ คุณศรีนวล สุภาวัฒน์ อบต.ในพื้นที่) ยังพบว่าบริเวณหน้า บั๊มน้ำมันริมถนนเชียงใหม่-ลำปาง ยังมีการมั่วสุมแลกเปลี่ยนยาเสพติดอยู่นอกจากนี้บริเวณด้านหลังของโรงงานแห่งหนึ่งในชุมชน (ไม่ขอออกนาม) ยังเป็นแหล่งซื้อขายยาบ้าโดยผู้ขายมาจากภายนอก เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาของยาเสพติดในพื้นที่ตำบลรอบๆข้างที่มีเชื้อของยาเสพติดสะสมอยู่และพร้อมที่จะแพร่ระบาดได้ตลอดเวลา

นอกจากนี้สถานการณ์กลุ่มเสี่ยงยังอยู่ในสถานะค่อนข้างที่จะล่อแหลม เนื่องจากปัจจุบันค่านิยมในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง มีการนิยมในการดื่มสุรามากขึ้น กลุ่มผู้นิยมดื่มสุราในพื้นที่ตำบลขัวมุง เริ่มดื่มกันตั้งแต่อายุน้อยๆซึ่งรวมทั้งค่านิยมการสูบบุหรี่อีกด้วย ซึ่งด้วยค่านิยมทั้งสองแบบนี้กล่าวได้ว่า อาจเป็นสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดชนิดหนึ่งแม้จะไม่ร้ายแรงแต่ก็เป็นอันตรายต่อสุขภาพและสังคมเหมือนกัน

ปัจจัยเสี่ยงอีกประเด็นในตำบลขัวมุงคือ กระแสการรวมกลุ่มของเยาวชนในพื้นที่ในการจับฉั่มอเตอร์ไซค์ที่ก่อความรำคาญให้กับพี่น้องในพื้นที่ นอกจากนี้ปัญหาของกลุ่มนี้ยังเชื่อมโยงกับปัญหาพฤติกรรมการดื่มสุราและสูบบุหรี่ก่อนวัยอันควรอีกด้วย ซึ่งค่านิยมการรวมกลุ่มนี้ไม่ได้ทำเฉพาะในพื้นที่เท่านั้นยังเป็นค่านิยมที่ชอบไปมั่วสุมหรือเที่ยวในเขตอำเภอเมืองตาม

สถานบริการ/แหล่งบันเทิงต่างๆเป็นสาเหตุให้อาจรับค่านิยมหรือสิ่งไม่ดี (ตัวาชนคใหม่) กับมาแพร่ระบาดในชุมชนอืกครั้ง

4.3 ประวัติการก่อตั้งเครือข่ายประชาคมข้ามงพัฒนา

ชื่อ เครือข่าย	ประชาคมข้ามงพัฒนา
ที่ตั้ง	ศูนย์สุขภาพชุมชน (สถานือนามย์ตำบลข้ามง) อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่
ก่อตั้งเมื่อ	วันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2542
พื้นที่ดำเนินการ	เมื่อเริ่มก่อตั้งจำนวน 3 หมู่บ้าน ปัจจุบันมีพื้นที่ดำเนินการ 10 หมู่บ้าน กรรมการจำนวน 24 คน
ผู้แทนเครือข่ายที่สามารถติดต่อได้	ชื่อ นายจำลอง ใจมา และ นางสาวสุนิสา สุวรรณเลิศ
สถานที่ติดต่อ	130 หมู่ที่ 8 ตำบลข้ามง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ 50140 โทร 0-5326-9753

ความเป็นมาของเครือข่ายประชาคมข้ามงพัฒนากระบวนการทำงานแรกเริ่มได้เริ่มจากการดำเนินกิจกรรมพัฒนาและแก้ไขปัญาของชุมชน โดยที่เพื่อนร่วมการแก้ไขปัญาชุมชนได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนักพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชน ได้เข้าไปส่งเสริมการพัฒนา การดำเนินกิจกรรมในรูปของการพัฒนาแบบบูรณาการ เพื่อให้ส่งผลประโยชน์แก่ชาวบ้านมากที่สุด เริ่มจากการศึกษาชุมชนโดยการประเมินชุมชนร่วมกับชาวบ้าน การจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง การศึกษาปัญหา และการวางแผนการดำเนินการพัฒนา เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้เข้ามาเรียนรู้ เข้าใจถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขของชุมชน ทั้งร่วมหาทางเลือกทางออกที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของตนเอง จากการทำงานร่วมกับชุมชน ทำให้ทราบถึงประเด็นปัญหาที่สำคัญที่ชาวบ้านให้ความสนใจและให้ความสำคัญมากคือประเด็นปัญหา “ยาเสพติด” ที่มีการแพร่ระบาดในชุมชนของตนเองในกลุ่มเยาวชน

จากปัญหาดังกล่าวหลายฝ่ายจึงตระหนักว่าจะต้องมาจากการร่วมมือกันแก้ไขปัญาจึงจะลดลงได้ จึงทำให้เกิดการทำงานในรูปของเครือข่ายชุมชนทุกระดับ ตั้งแต่ กลุ่ม/องค์กรชาวบ้านและชาวบ้าน โดยระยะแรกดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 8 บ้านไร่แดง-ต้นผึ้ง และหมู่ที่ 9 ,10บ้านเคื่องก โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก หลังจากสรุปบทเรียนการทำงานร่วมกันกับเครือข่ายและผู้เกี่ยวข้องจึงได้ขอสรุปให้ขยายผลให้กว้างออกไป ปัจจุบันเครือข่ายชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของตำบลข้ามงได้ขยายไปเต็มพื้นที่ของตำบลข้ามง จำนวน 10 หมู่บ้านรวมทั้งขยายผลการทำงานสู่กลุ่มเยาวชน ซึ่งโดยที่ในการดำเนิน

กิจกรรมได้มีภาคีความร่วมมือที่เกิดสำนึกถึงปัญหาสาเหตุ เช่น ผู้นำชุมชน, สมาชิก อบต., ชมรม อสม., กลุ่มเยาวชนตำบล, กลุ่มสตรี, กลุ่มผู้สูงอายุ, ประชาชนทั่วไปและเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน ได้เข้ามาดำเนินกิจกรรมช่วยกัน จึงเกิดโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน ประกอบด้วยผู้รับผิดชอบงาน ได้แก่ ประธานเครือข่าย รองประธานเครือข่ายและกรรมการ โดยมีเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชนเป็น พี่เลี้ยงและที่ปรึกษา การแบ่งงานการรับผิดชอบได้จัดเป็นหมวดงานได้แก่ การรณรงค์ เด็กและ เยาวชน เศรษฐกิจชุมชน สุขภาพชุมชน การศึกษารวมทั้งวัฒนธรรม

ตารางที่ : 4.1 พื้นที่การทำงานทั้งหมดของเครือข่าย

ลำดับที่	ชื่อหมู่บ้าน	ที่ตั้ง	จำนวนสมาชิก(คน)
1	บ้านป่าเคื่อ	หมู่ที่ 1 ตำบลข้าวมุง อ.สารภี จ.เชียงใหม่	100
2	บ้านสันทรายก้อม	หมู่ที่ 2 ตำบลข้าวมุง อ.สารภี จ.เชียงใหม่	100
3	บ้านปากเหมือง	หมู่ที่ 3 ตำบลข้าวมุง อ.สารภี จ.เชียงใหม่	100
4	บ้านท่ามะโอ	หมู่ที่ 4 ตำบลข้าวมุง อ.สารภี จ.เชียงใหม่	100
5	บ้านข้าวมุง	หมู่ที่ 5 ตำบลข้าวมุง อ.สารภี จ.เชียงใหม่	150
6	บ้านหัวดง	หมู่ที่ 6 ตำบลข้าวมุง อ.สารภี จ.เชียงใหม่	150
7	บ้านหัวดง	หมู่ที่ 7 ตำบลข้าวมุง อ.สารภี จ.เชียงใหม่	200
8	บ้านไร่ดง-ต้นผึ้ง	หมู่ที่ 8 ตำบลข้าวมุง อ.สารภี จ.เชียงใหม่	300
9	บ้านเคื่องก	หมู่ที่ 9 ตำบลข้าวมุง อ.สารภี จ.เชียงใหม่	250
10	บ้านเคื่องก	หมู่ที่ 10 ตำบลข้าวมุง อ.สารภี จ.เชียงใหม่	250

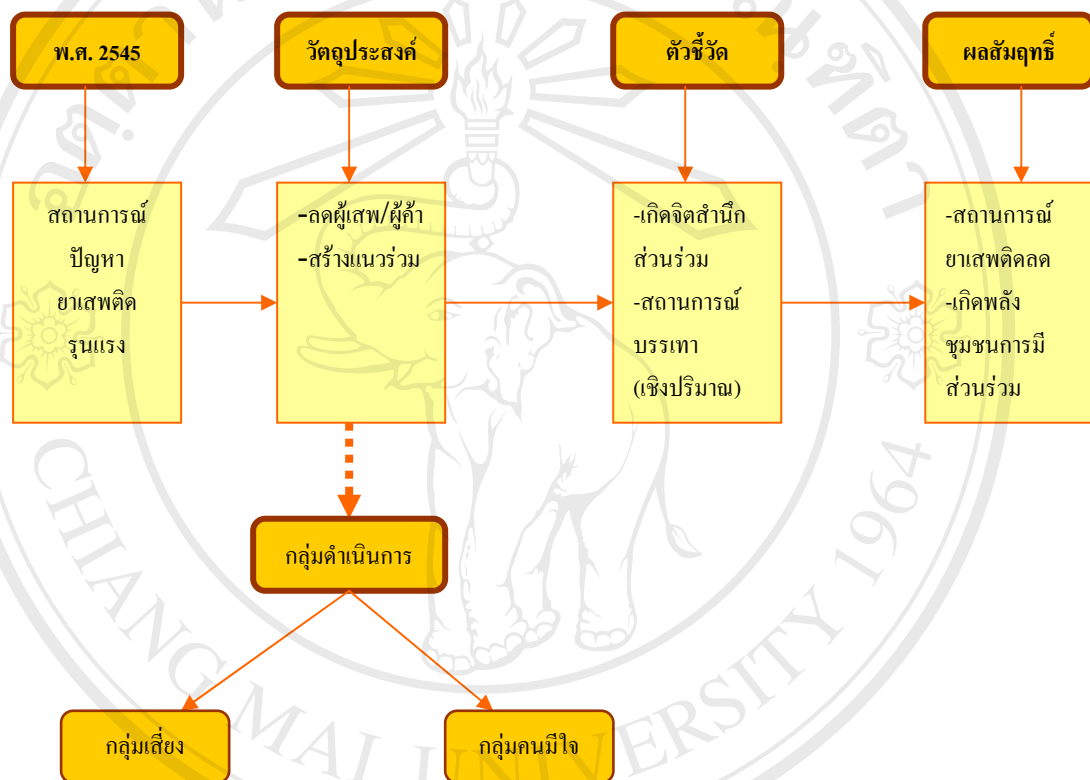
4.4 สรุปข้อมูลวัตถุดิบประสงค์ของโครงการเครือข่ายและดัชนีชี้วัดความสำเร็จการทำงาน

ปีพ.ศ.2545-พ.ศ.2548

การนำเสนอและการวิเคราะห์พัฒนาการ วัตถุประสงค์รวมทั้งกระบวนการชี้วัด ความสำเร็จในการการแก้ไขปัญหายาเสพติดของเครือข่ายประชาคมข้าวมุงพัฒนา ทางผู้ศึกษาได้ มุ่งเน้นการศึกษาในนับตั้งแต่ช่วงปี 2545 เป็นต้นมาเนื่องจากเป็นช่วงปีที่ทางเครือข่ายประชาคม ข้าวมุงพัฒนาได้เริ่มกระบวนการการทำงานแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรมและมีความ จริงจัง แม้ทางเครือข่ายจะเริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ ปีพ.ศ.2542 แต่เป็นการทำงานด้านอื่นๆ เช่น ด้านสุขภาพ ใช้เลือดออก เป็นต้นและยังไม่ได้สนใจเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด อย่างจริงจัง นอกจากนี้นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 เป็นต้นมา จะเห็นได้ว่านอกจากจะเกิดการทำงานของ

เครือข่ายประชาคมข้ามทุ่งที่เป็นภาคชุมชนแล้ว ภาครัฐก็ได้ประกาศเอาจริงกับการแก้ไขปัญหาเสพติดด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นห้วงเวลาที่ประจวบเหมาะในการ ศึกษาวิจัยซึ่งสามารถนำเสนอได้ดังนี้

4.4.1 วัตถุประสงค์ของเครือข่าย/ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของเครือข่ายในห้วงปี2545

แผนภาพที่ 4.2 : เป้าหมายรวมการทำงานเครือข่ายปี พ.ศ.2545

-วัตถุประสงค์ของเครือข่ายประชาคมข้ามทุ่งปี 2545

- 1) เพื่อให้เครือข่ายชุมชนได้ศึกษาและติดตามสถานการณ์ปัญหาและสภาพความรุนแรงของยาเสพติดในชุมชน
- 2) สร้างกิจกรรมให้เครือข่ายชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ ในรูปแบบการมีส่วนร่วมอย่างหลากหลายและสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพพื้นที่
- 3) เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนที่เหมาะสมในรูปของเครือข่ายชุมชน

-วัตถุประสงค์ของโครงการเครือข่ายประชาคมข้ามปี 2545

- 1) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนให้เข้มแข็งและร่วมมือแก้ไขปัญหาเสพติดใน
ทุกเครือข่ายชุมชนทุกระดับ
- 2) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่มในชุมชนในการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาเสพติดโดยมีเครือข่ายชุมชนเป็นศูนย์กลาง
- 3) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายชุมชน ในการเสริมกระบวนการ
ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาเสพติด

-ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของโครงการ 2545

เกณฑ์เชิงปริมาณ

- 1) เครือข่ายชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดมีความเข้มแข็ง
จำนวน 10 หมู่บ้าน
- 2) จำนวนผู้เสพยาบ้า ในแต่ละหมู่บ้านลดลง โดยชุมชนบำบัด (จิตสังคมบำบัด)
ดังนี้

หมู่ที่ 1	มีผู้เลิกเสพ 2 ราย	เหลือผู้เสพ 2 ราย
หมู่ที่ 2	มีผู้เลิกเสพ 2 ราย	เหลือผู้เสพ 2 ราย
หมู่ที่ 3	มีผู้เลิกเสพ 2 ราย	เหลือผู้เสพ 1 ราย
หมู่ที่ 4	มีผู้เลิกเสพ 2 ราย	เหลือผู้เสพ 4 ราย
หมู่ที่ 5	มีผู้เลิกเสพ 3 ราย	เหลือผู้เสพ 4 ราย
หมู่ที่ 6	มีผู้เลิกเสพ 2 ราย	เหลือผู้เสพ 3 ราย
หมู่ที่ 7	มีผู้เลิกเสพ 3 ราย	เหลือผู้เสพ 0 ราย
หมู่ที่ 8	มีผู้เลิกเสพ 5 ราย	เหลือผู้เสพ 4 ราย
หมู่ที่ 9	มีผู้เลิกเสพ 3 ราย	เหลือผู้เสพ 3 ราย
หมู่ที่ 10	มีผู้เลิกเสพ 3 ราย	เหลือผู้เสพ 0 ราย

- 3) มีจำนวนหมู่บ้านปลอดยาเสพติดจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 7 และ หมู่ที่ 10

เกณฑ์เชิงคุณภาพ

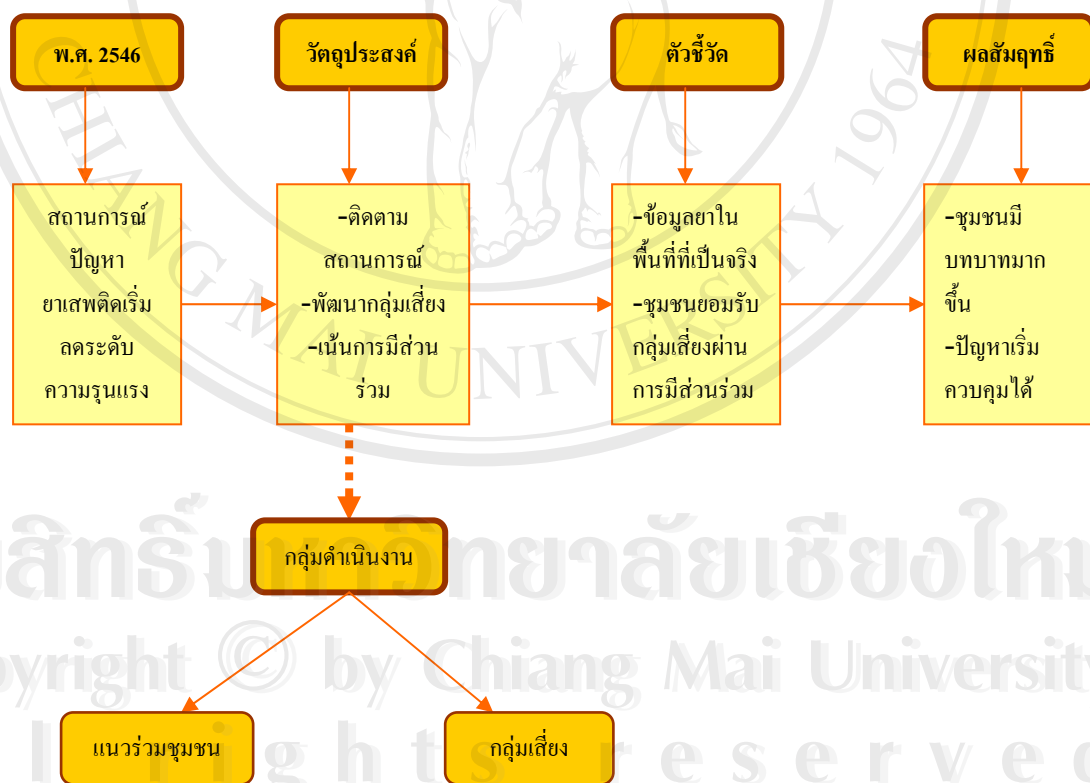
- 1) เครือข่ายชุมชนได้รับทราบข้อมูล สถานการณ์และปัญหาเสพติดที่แท้จริง
ของตำบลวังมุง
- 2) พัฒนาหลักสูตรการอบรมแกนนำเครือข่ายเยาวชนตำบลและหลักสูตร
การอบรมสมาชิก เครือข่ายเยาวชน

3) เครือข่ายชุมชนเสริมความร่วมมือระหว่างกัน มีโครงสร้างการจัดการผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

4) ความร่วมมือจากหลายๆฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน

สรุป ช่วงปี พ.ศ.2545 เป็นช่วงที่ปัญหาสถานการณ์ปัญหาเสพติดในชุมชนมีความรุนแรงวัตถุประสงค์หลักจึงมุ่งที่การลดกลุ่มเสี่ยง (ผู้เสพและผู้ค้า) ในเชิงรูปธรรม และการสร้างแนวร่วมการทำงานแก้ไขปัญหาเสพติดโดยพลังชุมชนซึ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม

4.4.2 วัตถุประสงค์ของเครือข่าย/ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของเครือข่ายในห้วงปี2546

แผนภาพที่ 4.3 : เป้าหมายรวมการทำงานเครือข่ายปี พ.ศ.2546

-วัตถุประสงค์ของเครือข่ายประชาคมข้ามปี 2546

- 1) เพื่อให้เครือข่ายชุมชนได้ศึกษาและติดตามสถานการณ์ปัญหาและสภาพความรุนแรงของยาเสพติดในชุมชน
- 2) สร้างกิจกรรมให้เครือข่ายชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ ในรูปแบบการมีส่วนร่วมอย่างหลากหลายและสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพพื้นที่
- 3) เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนที่เหมาะสมในรูปของเครือข่ายชุมชน

-วัตถุประสงค์ของโครงการเครือข่ายประชาคมข้ามปี 2546

- 1) ศึกษาวิเคราะห์ผู้ค้าหรือผู้สนับสนุนหรือผู้เกี่ยวข้อง
- 2) กระตุ้นจิตสำนึกในความห่วงใยบุตรหลานให้ห่างไกลจากยาเสพติด
- 3) เป็นหูเป็นตาแจ้งข่าวสารเบาะแสข้อมูลอันพึงประสงค์เพื่อประโยชน์แก่

บ้านเมือง

-ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของโครงการ 2546

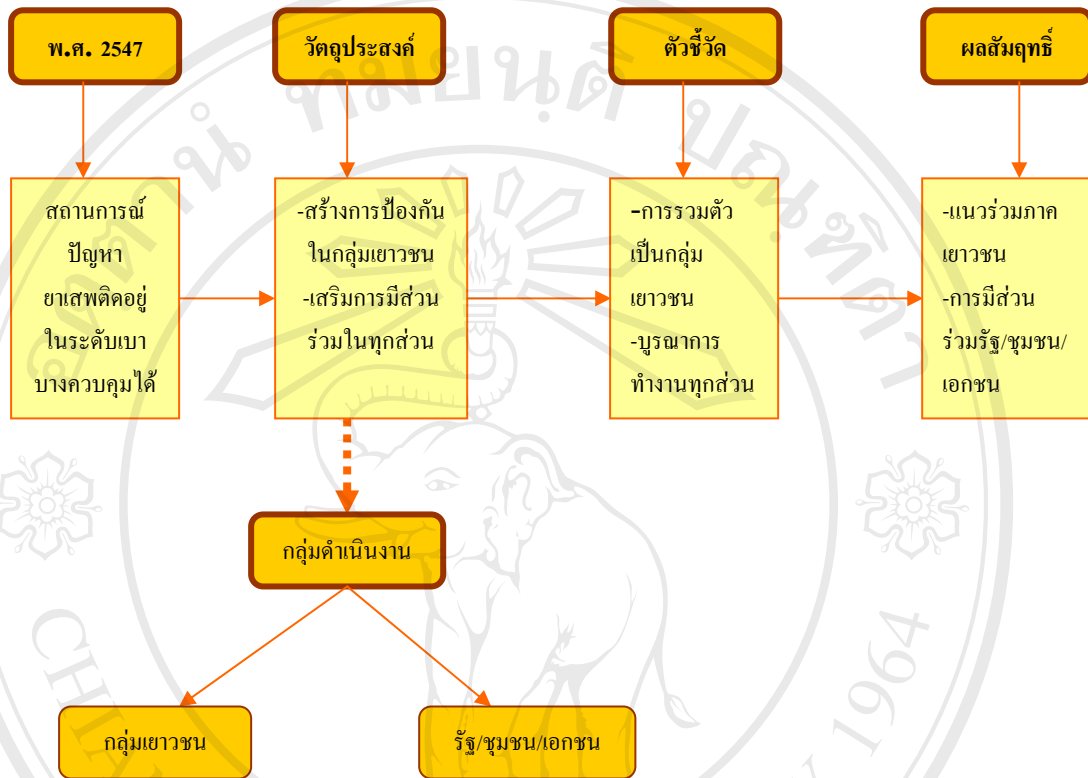
องค์กรชุมชน / หมู่บ้าน / ตำบล เครือข่ายประชาคมข้ามปีมีเป้าหมายในปี 2546

จะได้รับคือ

- 1) ได้ข้อมูลผู้ค้า ผู้เสพ ผู้สนับสนุน กระบวนการค้ายาเสพติด
- 2) ได้เกิดความตระหนักและมีจิตสำนึกในความห่วงใยในบุตรหลานของตนเอง
- 3) เกิดความรักชาติ รักแผ่นดินเกิด รักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน

สรุป สถานการณ์เริ่มลดความรุนแรงแรงและการเกิดแนวร่วมในการทำงาน เป้าหมายหลักในช่วง ปี พ.ศ.2546 นี้จึงเป็นการเฝ้าระวัง และการพัฒนากลุ่มเสี่ยงให้กลับสู่ชุมชน ผ่านกิจกรรมที่มาจากกระบวนการมีส่วนร่วมและการยอมรับของชุมชน

4.4.3 วัตถุประสงค์ของเครือข่าย/ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของเครือข่ายในห้วงปี2547

แผนภาพที่ 4.4 : เป้าหมายรวมการทำงานเครือข่ายปี พ.ศ.2547

-วัตถุประสงค์ของเครือข่ายประชาคมข้ามปี 2547

1) เสริมสร้างเครือข่ายชุมชนและเยาวชนให้มีส่วนร่วมในการควบคุมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างบูรณาการ

2) เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์การประเมินสถานการณ์การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การหาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด

3) เพื่อจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาเครือข่ายชุมชนอันจะนำไปสู่การพัฒนาเครือข่ายเยาวชนในการควบคุมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด

-ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของโครงการ2547

เกณฑ์ประเมินผล/ตัวชี้วัด

สัมภาษณ์คณะกรรมการเครือข่ายชุมชนข้ามปีพัฒนา ในเยาวชน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองเด็กและคณะกรรมการศูนย์เยาวชนตำบลในประเด็น

1. ความพึงพอใจ และประโยชน์จากการดำเนินโครงการฯ

2. ความคิดเห็นแนวทางและความต้องการในการดำเนินการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดของตำบลข้าวเม่งที่เหมาะสม

จัดประชุมสัมมนาสรุปผลการจัดกิจกรรมโดยเชิญหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ ระดับตำบล ได้แก่ สาธารณสุขตำบล พัฒนาการตำบล อบต. ผู้นำชุมชน ครู ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน คณะกรรมการเยาวชนตำบล องค์กรภาคเอกชนและประชาชนที่สนใจร่วมรับฟัง วิเคราะห์ วิจัย และให้ข้อเสนอแนะ รวมทั้งหาแนวทางความร่วมมือจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการเครือข่าย

เกณฑ์เชิงคุณภาพ

1. ชุมชนได้รับทราบข้อมูล สถานการณ์และปัญหาด้านยาเสพติดที่แท้จริงของตำบลข้าวเม่ง
2. หลักสูตรในการอบรมแกนนำเยาวชนฯ และหลักสูตรอบรมสมาชิกเครือข่ายเยาวชนตำบลข้าวเม่ง ด้านการเสริมอาชีพ
3. คณะกรรมการเยาวชนตำบลข้าวเม่งมีบทบาทเข้ามามีส่วนกำหนดกิจกรรมการควบคุมป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนข้าวเม่ง
4. ความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ในการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนข้าวเม่ง

เกณฑ์เชิงปริมาณ

1. แกนนำเยาวชน จำนวน 50 คน ได้รับการอบรมการเป็นผู้นำกิจกรรมอบรมสมาชิกเครือข่ายเยาวชนตำบลฯ
2. สมาชิกเครือข่ายเยาวชนตำบลข้าวเม่ง จำนวน 200 คน มีการติดต่อสื่อสารกัน
3. ความร่วมมือในการอบรมหลักสูตรการเสริมอาชีพจาก นักวิชาการสาธารณสุข 2 คน

2 คน

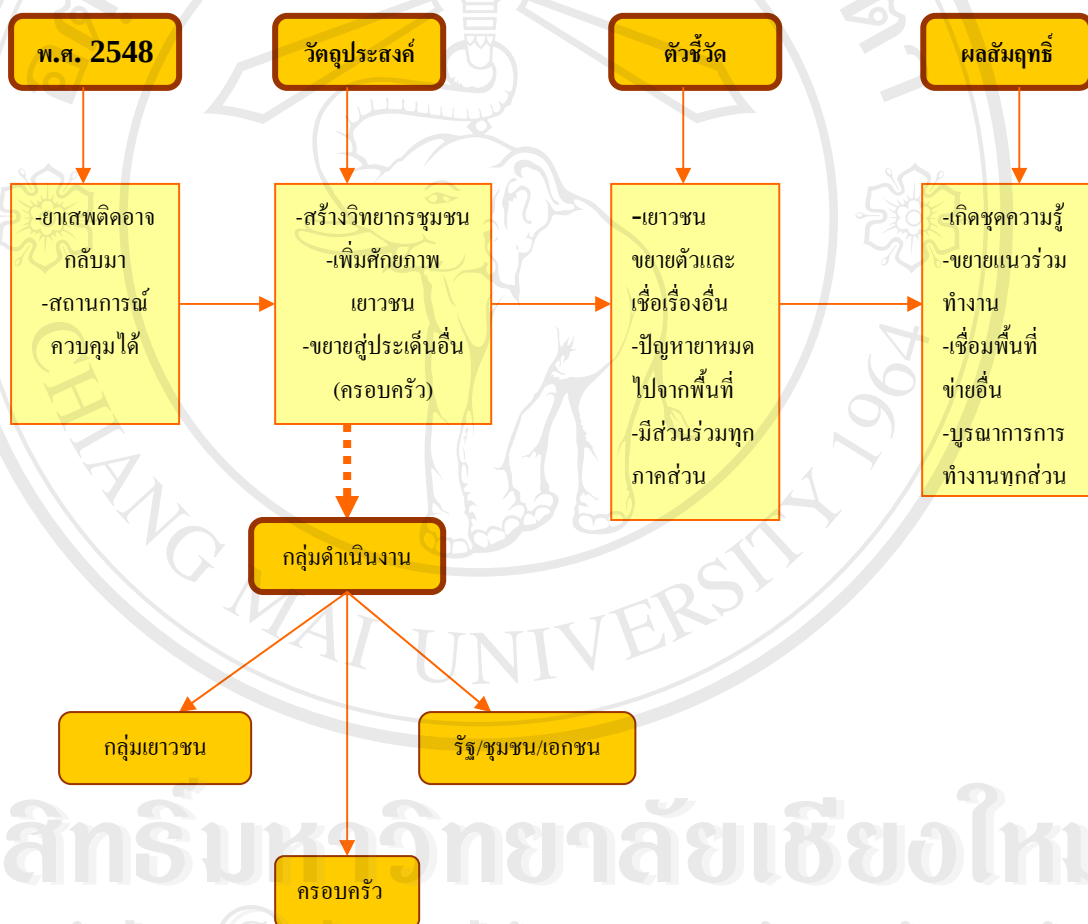
พัฒนาชุมชน 1 คน ครู 2 คน กศน. 1 คน อบต. 1 คน คณะกรรมการเยาวชน 16 คน องค์กรภาคเอกชน 2 คน

เป้าหมาย/ผลที่คาดว่าจะได้รับในโครงการเครือข่าย 2547

ได้กระบวนการพัฒนาหรือเสริมสร้างเครือข่ายชุมชนและเยาวชนในการควบคุม ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนข้าวเม่ง โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีต่างๆ และเยาวชนตำบล ซึ่งหากมีการดำเนินกิจกรรมในระยะยาวจะสามารถรองรับกับสถานการณ์และปัญหาด้านยาเสพติดในปัจจุบันและผลการดำเนินโครงการสามารถนำแนวทางการบำบัดยาเสพติดโดยชุมชนและวิธีการไปพัฒนาในการปรับใช้ให้เหมาะสมแล้วขยายกิจกรรมอื่นๆ ในพื้นที่อื่นต่อไป

สรุป สถานการณ์ในห้วงปี 2547 นี้อยู่ในระดับเบาบางควบคุมได้ เครือข่ายจึงมุ่งเน้นการเฝ้าระวังและการป้องกันไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดในชุมชนอีก โดยการมุ่งเป้าไปที่การสร้างเสริมเข้มแข็งกลุ่มเยาวชนที่มีอัตราเสี่ยงสูงและการบูรณาการ การทำงานกับทุกภาคส่วน (รัฐ/เอกชน/ชุมชน) อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

4.4.4 วัตถุประสงค์ของเครือข่าย/ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของเครือข่ายในห้วงปี 2548

แผนภาพที่ 4.5 : เป้าหมายรวมการทำงานเครือข่ายปี พ.ศ.2548

-วัตถุประสงค์ของเครือข่ายประชาคมข้ามมูปี 2548

- 1) เพื่อให้เครือข่ายชุมชนได้ศึกษาและติดตามสถานการณ์ปัญหาและสภาพความรุนแรงของยาเสพติดในชุมชน

2) สร้างกิจกรรมให้เครือข่ายชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ ในรูปแบบการมีส่วนร่วมอย่างหลากหลายและสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

3) เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนที่เหมาะสมในรูปของเครือข่ายชุมชน

วัตถุประสงค์ของโครงการเครือข่ายปี 2548

- 1) เพื่อให้ครอบครัวมีโอกาสใกล้ชิดกัน สอบถามปัญหาซึ่งกันและกัน
- 2) เพื่อร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้รู้ถึงพิษภัยของปัญหายาเสพติดที่มีต่อครอบครัว
- 3) เพื่อสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของตำรวจ ทั้งในด้านการป้องกันปราบปรามยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน

ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการเครือข่าย ปี 2548

- 1) ชุมชนได้รับทราบข้อมูล สถานการณ์และปัญหายาเสพติดที่แท้จริงของหมู่บ้านและตำบลวังมุง
 - 2) จากกิจกรรมปฐมนิเทศแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับตำบล จะเกิดการขยายสมาชิกเครือข่ายเยาวชน
 - 3) เครือข่ายชุมชนเกิดการเสริมความร่วมมือระหว่างกัน โดยมีโครงสร้างการจัดการและผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน
 - 4) เกิดความร่วมมือจากหลายๆฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน
 - 5) มุ่งเป้าไปที่การทำชุมชนบำบัด(โดยวิธีจิตสังคมบำบัด) กับกลุ่มเสี่ยง
 - 6) เกิดผลชุมชนเข้มแข็งในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจากกลุ่มและองค์กรชาวบ้านต่างๆ เช่น ผู้นำชุมชน อบต. ผู้สูงอายุ ผู้อาวุโส กลุ่มแม่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประชาชนหมู่บ้าน
 - 7) ครอบครัวได้มีโอกาสใกล้ชิดกันและสอบถามปัญหาซึ่งกันและกัน
 - 8) เกิดความตระหนัก และมีจิตสำนึกในความห่วงใยบุตรหลานของตนเอง
 - 9) เกิดความรักชาติ รักแผ่นดิน รักบ้านเกิด รักตนเอง รักครอบครัว รักชุมชน
- สรุป เพื่อเป็นการเฝ้าระวังไม่ให้ปัญหายาเสพติดกลับมาแพร่ระบาดอีกเครือข่ายมี

เป้าที่จะขยายแนวร่วมการทำงานให้ครอบคลุมทุกส่วนและทุกประเด็นปัญหาในชุมชนและเน้นการสรุปองค์ความรู้เพื่อเป็นประสบการณ์การทำงานทั้งด้านยาเสพติดและด้านอื่นๆ